

שילוב חברות קבלניות בניקיון העיר

תקציר

בעקבות אכלוסה הנרחב והמואץ של רמת בית שמש גדל מספר השטחים הציבוריים ומבני הציבור שבתחום שיפוטה של עיריית בית שמש (להלן - העירייה), והיא החליטה להיעזר בשירותים קבלניים לצורך תחזוקתם השוטפת. בין היתר הוחלט שפינוי האשפה והטיאוט בעיר ייעשו בידי חברות קבלניות בפיקוח האגף לשיפור פני העיר ולתברואה. משרד מבקר המדינה בדק את התקשרות העירייה עם חברות קבלניות המספקות שירותים בתחום התברואה, ולהלן עיקרי הממצאים שהועלו.

ט י א ו ט : במאי 2003 זכתה חברה א' במכרז פומבי של העירייה למתן שירותי טיאוט (מכני וידני) בבית שמש, אך ביצוע העבודה היה מלווה בתקלות רבות. העירייה לא פיקחה כראוי על חברה א' ולא השתמשה בסמכויות שהקנה לה ההסכם שחתמה עם החברה, ולפיכך היא אינה מצליחה לספק לתושבי בית שמש שירותי ניקיון רחובות ברמה נאותה.

הועלה, כי העירייה לא יכלה לעמוד בגובה התשלומים לחברה, בהיותה נתונה במצב כספי קשה, ולכן נאלצה במהלך ההתקשרות עם החברה לקצץ ב-25% את היקף העסקת החברה במתן שירותי הטיאוט ובניקיון העיר.

פ י נ ו י א ש פ ה : בשכונות הוותיקות של בית שמש העירייה מפנה את האשפה בעצמה, והאשפה מועברת מהבתים לתחנת מעבר לפסולת שנמצאת באזור התעשייה הצפוני של העיר (להלן - תחנת המעבר). ברמת בית שמש, לעומת זאת, מנובמבר 1999 מפנה את האשפה חברה ב', והאשפה מועברת ישירות לאתר לסילוק פסולת.

העירייה לא קבעה נוהל עבודה לפינוי של האשפה בבית שמש הוותיקה; נוהל כזה הוא כלי חשוב לניהול פינוי האשפה, והיעדרו פוגע ביעילות הפינוי.

תפקודה של חברה ב' בכל הנוגע לתדירות פינוי האשפה ולניקיון השטח שסביב מכולות האשפה ברמת בית שמש היה לקוי. העירייה לא פיקחה כראוי על החברה, לא קבעה לה נוהל עבודה ולא התערבה בסדרי עבודות הפינוי, ועקב כך חזרו ונשנו הליקויים האמורים במשך כל שנות ההתקשרות עם החברה.

ת ח נ ת ה מ ע ב ר : העירייה הפעילה במשך שנים תחנת מעבר לפסולת באזור התעשייה הצפוני של בית שמש ללא תשתיות מתאימות, ובין היתר גרם הדבר לזיהום סביבתי. בעקבות התקנת תקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), התשנ"ח-1998 נדרשה העירייה על ידי המשרד לאיכות הסביבה להכשיר בה תשתיות מתאימות; הכשרת התחנה הסתיימה ביולי 2001. החל באפריל 2002 מפעילה את תחנת המעבר חברה ב', שנבחרה במכרז שפרסמה העירייה. נמצא שהפעלת התחנה אינה נעשית בהתאם לתקנות אלו ולתנאי רישיון העסק.

תחנת המעבר פועלת במתחם פתוח ופולטת לסביבה ריחות ואבק, המהווים מפגע תברואתי. בקרבת התחנה הולך ומתפתח אזור מסחרי, והדבר מחייב לשדרג את

התחנה ולבנות לה מבנה סגור כדי למנוע את פליטת הריחות והאבק או להעתיק אותה למקום אחר. ואולם העירייה לא שדרגה את התחנה ולא איתרה לה מקום חלופי.

ביולי 2004 הוגש נגד העירייה ובעלי תפקידים בה כתב אישום, שבו הואשמו, בין השאר, בהפעלת תחנת המעבר בלי תשתיות מתאימות ובתפעול לקוי של התחנה בשנים 1999 עד 2002. בפברואר 2005 הוגש כתב אישום גם נגד חברה ב' מאחר שהליקויים בתפעול התחנה נמשכו גם לאחר העברתה לאחריות החברה. במועד תום הביקורת, אפריל 2005, עדיין לא תוקנו הליקויים שבגינם הוגשו כתבי האישום.

עוד הועלה שהעירייה אינה עושה בקרה על תהליך שינוע האשפה באמצעים כגון שקילת האשפה ופיקוח על משאיות הנכנסות לתחנה ויוצאות ממנה, ולכן אינה יכולה לאמת את החשבוניות שמגישה לה חברה ב' בגין שירותיה.

פ י נ ו י פ ס ו ל ת ב נ י י ן ו ע ו ד פ י ע פ ר : חברה ג' עוסקת שנים רבות בפינוי פסולת בניין באזור בית שמש. נמצא כי בגלל היעדר אמצעי בקרה בתחנת המעבר העירונית, נצפו על ידי עובדי היחידה האזורית לאיכות הסביבה "שורק" משאיות של החברה שופכות בה פסולת בניין, ללא אישור, אף שהיא מיועדת לאשפה בלבד. כמו כן נמצא שהחברה מניחה מכולות מלאות פסולת מאתרי שיפוצים בצדי כבישים ובמפריצי חנייה, והמכולות מפריעות לתנועת כלי הרכב ומלכלכות את המקומות שהונחו בהן. העירייה והמשרד לאיכות הסביבה אינם בודקים אם מכולות אלה מפונות לאתר פסולת מוסדר.

עוד נמצא שבמשך שנים החברה משתמשת בשטחים שאינם שלה ושלא הורשו לשמש כאתרי פסולת או כאתרים לאיחסון מכולות. העירייה אינה משתמשת בכלי האכיפה העומדים לרשותה, כדי להפסיק פעילות זו.

בשנים האחרונות נמנית בית שמש בין הערים שבהן קצב גידול האוכלוסיה מואץ ביותר; בסוף שנת 2004 התגוררו בבית שמש כ-60,100 תושבים. הגידול המשמעותי ביותר היה בשנת 1999, שבה אוכלסה שכונה חדשה בדרום העיר - רמת בית שמש. בעקבות אכלוסה הנרחב והמואץ של רמת בית שמש בסוף שנות התשעים של המאה הקודמת הוחלט בעיריית בית שמש (להלן - העירייה) שפינוי האשפה והטיאוט ייעשו בידי חברות קבלניות בפיקוח האגף לשיפור פני העיר ולתברואה.

בחודשים דצמבר 2004-אפריל 2005 בדק משרד מבקר המדינה את התקשרות העירייה עם חברות קבלניות המספקות שירותים בתחום התברואה. הביקורת נעשתה כלשכת סמנכ"ל העירייה, באגף לשיפור פני העיר ולתברואה (להלן - אגף התברואה)¹ ובאגפים נוספים בעירייה; בדיקות השלמה נעשו במועצה האזורית מטה יהודה, ביחידה האזורית לאיכות הסביבה שורק (בית שמש, מטה יהודה, אבו גוש) ובמחוז ירושלים של המשרד לאיכות הסביבה.

1 בנובמבר 2003 פרש מנהל האגף לתברואה ולגינון לגמלאות, ובמשך כשנה מילא את מקומו סמנכ"ל העירייה. לאחר דיונים ממושכים בעירייה הוחלט לצרף את תחום התברואה לאגף לשיפור פני העיר, ומנובמבר 2004 מנהל האגף לשיפור פני העיר אחראי גם לתחום התברואה.

טיאוט

ההתקשרות עם חברה למתן שירותי טיאוט

במאי 2003 זכתה חברה א' במכרז פומבי של העירייה למתן שירותי טיאוט (מכני וידני) בבית שמש.

1. נמצא שהעירייה לא קבעה במסמכי המכרז מנגנון שבאמצעותו יהיה ניתן להבטיח שהמזיע שייבחר יהיה בעל כושר ביצוע נאות ויעמוד בהתחייבויותיו; לדוגמה, לא נקבעה דרישה לעמידה ברכיבי איכות כדי למנוע בחירה של מזיע שלא יעמוד בדרישה זו, אף אם הצעתו תהיה הזולה ביותר.

2. למכרז ניגשו שני מציעים, ומדיון שקיימה ועדת המכרזים במאי 2003 עולה ששניהם עמדו בתנאי המכרז. חוות דעת של מנהל אגף התברואה מלמדת שחברה א', שהצעתה הייתה זולה יותר, סיפקה שירותי טיאוט לעירייה על פי המכרז הקודם, אך העירייה לא הייתה מרוצה מעבודתה.

היועץ המשפטי של העירייה קבע שלא ניתן לפסול את הצעת חברה א', אך אפשר להתנות את קבלתה במילוי כמה תנאים שיבטיחו ששירותי הטיאוט שתספק החברה יהיו ברמה סבירה. בעקבות זאת החליטה ועדת המכרזים פה אחד שחברה א' תזכה במכרז בכפוף לשלושה תנאים, והראשון שבהם, שימונה לחברה מפקח צמוד מטעם העירייה שיבדוק את פעולותיה, את טיב השירות שהיא נותנת ואת מספר העובדים שהיא מעסיקה ויתעד את ממצאיו.

בעקבות זאת נחתם בין העירייה לחברה א' הסכם למתן שירותי טיאוט מכני וידני במשך תקופת ניסיון של ארבעה חודשים, מאמצע יוני 2003 עד אמצע אוקטובר 2003. להסכם צורפה הצעת המחיר שהגישה החברה במכרז - 214,900 ש"ח בחודש, ללא מע"מ.

3. על פי ההסכם עם חברה א', החברה תהיה אחראית לתקינותו המכנית של רכב הטיאוט; מספר עובדי הטיאוט הידני שתעסיק בכל יום עבודה לא יפחת מ-40; והעובדים יהיו מיומנים וכשירים לעבודה.

במסמכי העירייה לא נמצא כל תיעוד המסביר על פי מה נקבע מספר העובדים שיועסקו בניקיון העיר.

העירייה מסרה בתשובתה שלהערכת הגורמים המקצועיים נדרשו יותר מ-40 עובדים, ואולם בשל היעדר מקורות תקציביים נקבע בהסכם עם חברה א' מספר מזערי של 40 עובדים.

תפקוד החברה והפיקוח על פעולותיה

ביוני 2003 מונה באגף התברואה מפקח על חברות קבלניות שזכה במכרז שפרסמה העירייה (להלן - המפקח), ובתוקף תפקידו החל לפקח על פעולות חברה א'. בהסכם בין העירייה לחברה א' נקבעו אמצעי הפיקוח שיעמדו לרשות העירייה כדי לוודא שהחברה ממלאת את תנאי ההסכם, וכן אמצעי האכיפה שתוכל לנקוט כלפי החברה אם תפר החברה את ההסכם. ואולם הביקורת העלתה

כי העירייה, על אף ליקויים חוזרים ונשנים בתפקוד החברה, לא השתמשה במידה הדרושה באמצעי האכיפה שהקנה לה ההסכם כדי להבטיח שהחברה תספק לה שירותי טיאוט נאותים.

1. בדיון שהתקיים בספטמבר 2003 בלשכת סמנכ"ל העירייה בהשתתפות נציגי חברה א' העלו נציגי העירייה טענות קשות בעניין ניקיונם של רחובות העיר וטיב השירות שמספקת החברה. הם ציינו שהעובדים שהחברה מעסיקה מסיימים את עבודתם לפני הזמן, ויש שמספרם הוא פחות מ-40; ושהמטאטא המכני מופעל רק שלושה ימים בשבוע.

נמצא כי אף שהעירייה לא הייתה מרוצה משירותי הטיאוט של חברה א' היא האריכה את ההתקשרות עמה בשנה נוספת, מאמצע אוקטובר 2003 עד אמצע אוקטובר 2004; וכי הארכת ההתקשרות בין הצדדים נעשתה בלא הסכם בכתב, כנדרש לפי כללי מנהל תקין.

2. העירייה קבעה שהחברה מפירה את ההסכם עמה באופן שיטתי, אולם היא לא נקטה את הפעולות המתבקשות מכך. להלן דוגמאות:

(א) במרס 2004 פנה המפקח למנהל העבודה מטעם חברה א' וביקש ממנו להיערך לביקור של סגן שר התעשייה והמסחר בבית שמש ולדאוג לניקיון חמישה אזורים בעיר שנכללו במסלול הביקור. אזורים אלה כלולים בתכנית העבודה שעל החברה לבצע, ועל החברה לנקותם בדרך שגרה. ואולם בפועל, בהתאם לבדיקת המפקח, היא לא עשתה פעולות טיאוט כלל בשלושה מחמשת האזורים האמורים למרות בקשות חוזרות של המפקח, לרבות בביקור הביקור. ארבעה ימים לאחר הפנייה האמורה כתב המפקח אל מנכ"ל חברה א': "עקב זאת נאלץ אני להשתמש בסמכותי בפעם הראשונה, ואני קונס אתכם בסכום של 3,000 ש"ח". במחצית השנייה של מרס 2004 הטיל המפקח על החברה, לראשונה, גם שני קנסות, בסך 3,000 ש"ח כל אחד, בגין עבודה חלקית של משאית הטיאוט שאינה תואמת את ההסכם.

העירייה מסרה בתשובתה למשרד מבקר המדינה שבעקבות הליקויים החוזרים ונשנים בתפקודה של חברה א' היא שקלה את האפשרות להתיר את ההסכם עם החברה, אולם התברר לה שהתהליך עלול להימשך זמן רב ולפגוע בשירותי הניקיון בעיר.

לדעת משרד מבקר המדינה, אין בתשובת העירייה כדי להסביר את אי-עמידתה על קיום תנאי ההסכם שחתמה עמה החברה, אף שבהסכם הוקנו לה אמצעים לאכוף על החברה לעמוד בהתחייבותיה.

(ב) בסוף מרס 2004, לקראת חג הפסח, כתב סמנכ"ל העירייה למנכ"ל חברה א': "דומה כי החלפתם את המטאטא בהבטחות שווא. התקלות חוזרות ונשנות, העיר לא נקיה, המטאטא המכני לא מתייצב [לעבודה] וכשהוא מתייצב - ההספק נמוך".

(ג) במוקד העירוני התקבלו תלונות רבות על לכלוך ברחוב התפוח. המפקח פנה בעניין זה למנהל העבודה מטעם החברה, ובכל פעם ענה המנהל שהליקוי תוקן. ואולם בביקור של שניהם במקום נמצא שאין הדבר כך. עקב כך החליט המפקח ביוני 2004 לקנוס את החברה בסכום של 3,000 ש"ח. לאחר מכן מצאה העירייה כי יש שעובדים הפסיקו את עבודתם לפני תום יום העבודה, אך בדוחות שהגישה לה החברה נרשם שעבדו יום עבודה מלא.

אף שהטענות של העירייה כלפי חברה א' נוצרו כבר מתחילת ההתקשרות עמה, בספטמבר 2001, היא לא פעלה מיד לפתרון הבעיה. לא נמצא כי העירייה דנה בצעדים שעליה לנקוט כלפי חברה א', בכללם צעדים שהיא מוסמכת לנקוט על פי ההסכם, כגון דרישת פיצויים מהחברה על ביצוע לקוי של עבודתה, חילוט הערכות הבנקאית שקיבלה מהחברה או ביטול ההסכם. משרד מבקר המדינה העיר לעירייה כי הייתה צריכה לשקול נקיטת אמצעים כלפי חברה א' מיד לאחר שהועלו הטענות הראשונות כלפיה כדי להבטיח שהחברה תשפר את טיב שירותי הטיאוט שהיא מספקת לה; או להחליף את החברה בחברה אחרת שתיתן לה שירותים נאותים.

העירייה מסרה בתשובתה שבדיונים פנימיים שוטפים שקיימה היא בחנה את האפשרות לנקוט צעדים נגד חברה א' על פי הסמכות שהקנה לה ההסכם עם החברה, ואולם היא נמנעה מכך מאחר שחששה מתביעה נגדית של החברה בדבר פיגור בתשלומים השוטפים לחברה (ראו להלן).

3. עוד נמצא שביוולי 2004 העלו מנהל העבודה מטעם חברה א' והמפקח על חברות קבלניות של העירייה האשמות הדדיות בעניין תפקודם המקצועי, והדבר פגע מאוד בקשרי העבודה היומיומיים בין עובדים אלה, וממילא גם באיכות שירותי הטיאוט שסיפקה החברה. הצדדים העלו טענות על היקף שעות העבודה, על מסלולי הפיקוח ועל השימוש בכלי רכב לצורך הפיקוח. כמו כן הועלו טענות על אופן הקצאת עובדים וציוד לעבודות טיאוט באזורים השונים של בית שמש.

צמצום היקף ההתקשרות עם החברה

הועלה, כי העירייה לא יכלה לעמוד בגובה התשלומים לחברה, בהיותה נתונה במצב כספי קשה, ולכן נאלצה לקצץ ב-25% את היקף ההתקשרות עם החברה מתחילת מרס 2004; הקיצוץ פגע בשירותי הטיאוט שסיפקה החברה ובניקיון העיר. על פי סיכום ישיבה שהתקיימה בין הצדדים בפברואר 2004, הוחלט להקטין ל-30 את מספר עובדי הטיאוט הידני וכן לבטל יום אחד של הטיאוט המכני. השינוי הזה הוא מהותי ביותר להסכם ההתקשרות ונוגע הן להיקף העבודה ולאיכותה והן לתשלום שישולם לחברה תמורתה.

הועלה כי חוץ מפרוטוקול הישיבה האמורה לא נמצא בעירייה מסמך חתום על ידי שני הצדדים הנותן תוקף משפטי להחלטה שהתקבלה בישיבה ולהשפעת ההחלטה על התמורה שתקבל חברה א'.

כדי להתמודד עם צמצום מספרם של עובדי חברה א' המספקים לעירייה שירותי טיאוט, החליטה העירייה שמנובמבר 2004 יעבוד כל עובד באזור עבודה מסוים רק אחת ליומיים. העירייה והחברה חתמו על הודעה בדבר הארכת תוקפו של ההסכם ביניהן בשנה נוספת, עד 14.10.05, ובעקבות ההחלטה להפחית ל-30 את מספר עובדי הטיאוט הידני נקבע שהתשלום לחברה יופחת ל-170,000 ש"ח בחודש, ללא מע"מ.

בשנת 2003 הסתכמו חשבונות חברה א' שאושרו לתשלום ב-2.3 מיליון ש"ח ובשנת 2004 ב-2.4 מיליון ש"ח. בגלל מצבה הכספי הקשה של העירייה היא פיגרה בתשלומיה לחברה, ובסוף יוני 2005 היא הייתה חייבת לה כ-589,000 ש"ח.

לדעת משרד מבקר המדינה, העירייה, כגוף ציבורי, צריכה לעמוד בהתחייבויותיה ולשלם את חובותיה במועד, ועל אחת כמה וכמה כאשר הפרת התחייבויות אלה מונעת ממנה לדרוש מהחברה לעמוד בכל התחייבויותיה כלפיה.

פינוי אשפה

בשכונות הוותיקות של בית שמש העירייה מפנה את האשפה בעצמה. האשפה מועברת מהבתים לתחנת מעבר לפסולת שנמצאת באזור התעשייה הצפוני של העיר (להלן - תחנת המעבר), ומשם לאתר לסילוק פסולת. בנובמבר 1999 נערך ונחתם הסכם לפינוי אשפה בין עיריית בית שמש לחברה ב' לאחר שהחברה זכתה במכרז פומבי של העירייה, ומאותו חודש החברה מפנה אשפה מרמת בית שמש ישירות לאתר הפסולת חרובית שבמושב שדות מיכה. ההסכם הראשון נחתם לשנתיים, מנובמבר 1999 עד נובמבר 2001.

1. במרס 2005 היה היקף הפינוי החודשי כ-2,000 טון אשפה: 1,450 טון פינתה העירייה מבית שמש והוותיקה לתחנת המעבר, ו-550 טון פינתה חברה ב' מרמת בית שמש לאתר הפסולת חרובית שבשדות מיכה.

נמצא כי העירייה לא קבעה נוהל עבודה כתוב לפינוי האשפה בבית שמש הוותיקה, המפרט את מסלולי הפינוי, שעות הפינוי וכוח האדם והציוד הנדרשים. נוהל כזה הוא כלי חשוב לניהול פינוי האשפה, והיעדרו פוגע ביעילות הפינוי. במועד הביקורת גם לא היה בידי העירייה המספר המעודכן של מיכלי האשפה שיש לפנות.

העירייה מסרה בתשובתה מיולי 2005 למשרד מבקר המדינה שבעת הביקורת החל המנהל החדש של אגף התברואה להכין נהלים ותכניות עבודה לפינוי האשפה.

2. בהסכם עם חברה ב' נקבע שבעת ריקון מיכלי האשפה יישמר הניקיון ויימנע פיזור האשפה ברחוב, ושלפני פינוי מיכל האשפה או אחרי ינוקו המקום שהוא מוצב בו וסביבתו הקרובה.

נמצא כי היו ליקויים בעבודת חברה ב' בכל הנוגע לתדירות הפינוי ולניקיון השטח שסביב המיכלים, אך העירייה לא התערבה בסדרי עבודות הפינוי, והדבר פגע בניקיון ברמת בית שמש. להלן כמה דוגמאות:

(א) ביוני 2003 סבלו כמה מתושבי רמת בית שמש, בהם ילדים קטנים, מהקאות ושלשולים. תושב השכונה הגיש תלונה בעניין זה למנכ"ל משרד הבריאות ולמנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, ובה כתב: "המוקד העירוני של בית שמש לא מסוגל כבר להכיל את מאות הפניות של התושבים

בדבר חוסר ההקפדה על ניקיון חדרי האשפה". בבדיקה שעשה משרד הבריאות נמצא כי באותו חודש לא דווח על תחלואה חריגה ברמת בית שמש, אך המשרד ציין במכתב תשובה ששלח למתלונן ביולי 2003 כי "עם זאת, ברור כי אשפה שאינה מסולקת כראוי מהווה איום בריאותי ותברואי", וכי "האחריות לפינוי האשפה מוטלת על הרשות העירונית".

במכתב תשובה מיולי 2003 ששלח המשרד לאיכות הסביבה למתלונן נאמר כי "תחזוקת חדרי האשפה היא באחריות הדיירים אך יש חשיבות לתכיפות פינוי האשפה". באותו חודש הודיע סמנכ"ל העירייה שיוגבר הפיקוח על חברה ב' כדי לוודא שהאשפה הפזורה מסביב למכולות תיאסף כנדרש על פי ההסכם בין החברה לבין העירייה.

(ב) בהסכם בין העירייה לחברה ב' נקבע שהחברה תדווח לעירייה בדוח היומי המשמש יומן עבודה, על מספר מיכלי האשפה שפינתה וכן על בעיות ותקלות בביצוע העבודה; בכל יום, עם סיום עבודת הפינוי, יבדק מנהל אגף התברואה או מפקח מטעמו את העבודה ויאשרו שהיא הושלמה באותו יום כנדרש, ואישור זה יהיה תנאי לתשלום התמורה לחברה.

נמצא כי העירייה לא דרשה ולא קיבלה מחברה ב' דוח יומי על ביצוע העבודה, וממילא אין החברה מקבלת מהמפקחת מטעם אגף התברואה אישור יומי על השלמת העבודה כנדרש.

(ג) על פי אחד מסעיפי ההסכם בין חברה ב' לעירייה תפצה החברה את העירייה, על כל מיכל אשפה, בסכום כפול מהתמורה המגיעה לחברה עבור פינוי - בהתקיים אחד מאלה: (1) אי-פינוי המיכל; (2) אי-ניקוי השטח שסביב המיכל; (3) אי-שטיפת המיכל וחיטויו.

הועלה כי הפיצויים המוסכמים שנקבעו בסעיף האמור לא הוטלו על חברה ב' מאחר שהם נמוכים ביותר.

משרד מבקר המדינה העיר לעירייה שהיה עליה לתת את הדעת, עוד בשלב פרסום המכרז, על הצורך ליצור מנגנוני אכיפה אפקטיביים, שיבטיחו שהזוכה במכרז יעמוד בהתחייבויותיו. זאת ועוד, אם סברה העירייה במהלך ההתקשרות עם חברה ב' שהפיצויים המוסכמים שנקבעו בהסכם המקורי עם החברה אינם אפקטיביים, היה עליה לשאת ולתת עם החברה על הגדלתם קודם שחתמה על הארכת ההסכם ביניהן.

3. למרות הליקויים והתקלות שצוינו לעיל חתמו העירייה וחברה ב' (ללא ציון תאריך) על הארכת ההסכם ביניהן בשנה נוספת, עד נובמבר 2002; גם לאחר מכן המשיכה החברה לתת את שירותיה לעירייה, אך בעירייה לא נמצאו מסמכים המעידים על הארכת נוספת של ההסכם עם החברה. באוגוסט 2003 זכתה חברה ב' במכרז חדש לפינוי אשפה שפרסמה העירייה, ובפברואר 2004 נחתם אתה הסכם לאיסוף ופינוי של אשפה, פסולת וגזם ברמת בית שמש; ההסכם נחתם לשנה, מתחילת פברואר 2004 עד סוף ינואר 2005, והוארך בשנה נוספת, עד סוף ינואר 2006.

ב-28.9.04 סיירו סמנכ"ל העירייה והמפקחת מטעם אגף התברואה ברמת בית שמש כדי לבחון את היערכות העירייה לחג הסוכות. במסגרת הסיור הם עשו בדיקה מדגמית בכמה רחובות שדווח כי האשפה פונתה מהם, והתברר שהפינוי לא היה מלא. בעקבות זאת הטיל הסמנכ"ל על חברה ב', בהתאם לסמכות המסורה לעירייה בהסכם עם החברה, לשלם לעירייה פיצויים מוסכמים בסך 7,000 ש"ח.

מהממצאים עולה שבשל ליקויים בפיקוח ובבקרה של העירייה על חברה ב' חזרו ונשנו התקלות בפינוי האשפה ברמת בית שמש במשך כל שנות ההתקשרות של העירייה עם החברה. על העירייה לפעול לשיפור הפיקוח על החברה, לעשותו ברציפות ולהקפיד שהחברה תמלא את התחייבותיה.

השמירה על הניקיון באזור התעשייה הצפוני

במסמך מיולי 2003 שכתב המפקח על חברה א' נאמר: "[משאית הטיאווט] נעלמה מאזור התעשייה בשעה 9:30 והנהג במשך כל שעות היום לא ענה לשיחות הפלאפון". כדי לשפר את מצב הניקיון בשני אזורי התעשייה של בית שמש, התקיימה ישיבה במרס 2004 בלשכת סמנכ"ל העירייה בהשתתפות נציג מינהלת איזורי התעשייה והמפקח. בישיבה סוכם על השעות שבהן ייעשה הטיאווט המכני וכן על הקצאת שני עובדים קבועים לטיאווט ידני בשני האזורים האמורים. כמו כן סוכם שנציג מינהלת איזורי התעשייה יקיים סיור באזורים אלה עם עובד היחידה לאיכות הסביבה ועם עובד המחלקה לפיקוח עירוני ורישוי עסקים (להלן - המחלקה לפיקוח ולרישוי) כדי לנקוט אמצעים נגד תעשיינים שיוצרים מפגעי פסולת.

במהלך הביקורת, בסוף מרס 2005, סייר נציג משרד מבקר המדינה בשדרות יגאל אלון, שהוא כביש הכניסה הראשי לבית שמש ולתחנת הרכבת של העיר ועובר באזור התעשייה הצפוני שלה. בסיוור נמצא שהמשטח של מכולת האשפה שליד אולם שמחות היה מלוכלך כולו בפסולת (ראו תמונה 1). כמו כן נמצא שהמדרכה של שדרות יגאל אלון לא נוקתה במשך זמן רב.

תמונה 1 - משטח של מכולה באזור התעשייה הצפוני של בית שמש

האחראי לפינוי המכולה הוא אגף התברואה, ואילו את טיאוט המדרכה אמורה לבצע חברה א', בפיקוח העירייה.

משרד מבקר המדינה העיר לעירייה שעליה לפעול לשיפור פינויה של הפסולת הנוצרת במפעלים שבאזורי התעשייה, ולהגביר את פיקוחה על פעולות הטיאוט של חברה א' באזורים אלה.

העירייה מסרה בתשובתה שבעקבות הביקורת הוצב באזור התעשייה הצפוני עובד ניקיון קבוע, והמחלקה לפיקוח ולרישוי התרתה בבעלי אולם השמחות האמור לשמור על ניקיון המשטח.

תחנת המעבר

1. במשך שנים פינתה העירייה את האשפה שבתחומה ישירות לאתר הפסולת חרובית, שנמצא בשטח המושב שדות מיכה שבמועצה האזורית מטה יהודה. אתר הפסולת חרובית נפתח ונסגר לסירוגין בשנים האחרונות בגלל סכסוכי בעלות ובגלל ליקויים תברואתיים בהפעלתו; עקב כך הוחלט בעירייה לפנות את האשפה לאתר סילוק פסולת בעזריה שליד ירושלים, ולאחר מכן הוחלט לפנותה לאתר הפסולת דודאים שבתחום המועצה האזורית בני שמעון שבנגב. לצורך כך הפעילה העירייה באזור התעשייה הצפוני של בית שמש תחנת מעבר לפסולת שבה מועברת האשפה למשאיות גדולות ומשם היא מוסעת לאתרי הפסולת. באפריל 2004 החל איגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה² להפעיל את אתר הפסולת חרובית, ובעקבות זאת חזרה העירייה לפנות אשפה לאתר זה.

תחנת המעבר לפסולת פעלה ללא תשתיות מתאימות, ובין היתר גרם הדבר לזיהום סביבתי. ביולי 1998 התקין השר לאיכות הסביבה את תקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת), התשנ"ח-1998 (להלן - התקנות). כדי לעמוד בתנאים להוצאת רישיון עסק הנדרשים בתקנות, החלה העירייה להכשיר את התשתיות בתחנת המעבר כגון: גידור, שילוט, וניקוז; הכשרת התחנה הושלמה ביולי 2001.

כבר במכתב אל מנהל אגף התברואה מתחילת פברואר 2002, בעקבות ביקורת פתע שעשה המשרד לאיכות הסביבה כדי לבדוק אם התחנה עומדת בתנאים לרישיון עסק, נכתב שבתחנת המעבר הושארה פסולת במשך הלילה אף שהדבר אסור על פי התקנות ותנאי רישיון העסק. נמצא שהפעלת התחנה אינה נעשית בהתאם להוראות התקנות ולתנאי רישיון העסק.

2. באמצע אפריל 2002 חתמו העירייה וחברה ב', שזכתה במכרז שפרסמה העירייה, על הסכם להפעלת תחנת המעבר בבית שמש ולשינוע האשפה לאתר פסולת מאושר; תוקפו של ההסכם היה שנתיים, עד אמצע אפריל 2004, והוא הוארך פעמיים בשנה נוספת, עד אמצע אפריל 2006.

2 באיגוד זה חברות הרשויות המקומיות האלה: רחובות, יבנה, נס ציונה, ראשון לציון, מזכרת בתיה, קריית עקרון וגן רווה.

על פי ההסכם בין העירייה לחברה ב', הסכום שישולם לחברה בכל חודש יהיה המכפלה של המחיר שהציעה במספר טונות האשפה שנכנסו למסוף האשפה באותו חודש. החברה התחייבה לבצע את העבודות שפורטו במסמכי המכרז במחיר של 78 ש"ח לטון, צמוד לדולר, ללא מע"מ.

(א) בהסכם בעניין תחנת המעבר נקבע שעל חברה ב' להימנע מלהשאיר בתחנה בגמר יום העבודה, אשפה לא מכוסה, ושעליה לנקוט כל אמצעי שיידרש כדי למנוע מפגעי ריח; נמצא שהחברה לא עמדה בדרישה הזו.

(ב) לפי ההסכם, חברה ב' תשלם לעירייה פיצויים בסך 2,000 ש"ח ליום בגין השארת אשפה בתחנת המעבר בשעות הלילה, אי-שמירה על ניקיון תחנת המעבר או השארת אשפה ששונעה מתחנת המעבר בתחום שיפוטה של העירייה.

אף על פי שחברה ב' לא עמדה בדרישות ההסכם לא מימשה העירייה את הסעיף המאפשר לה לקבל פיצויים מוסכמים על הפרת ההסכם ולא עשתה מאמץ לאכוף על החברה את העמידה בתנאי ההסכם.

(ג) משאיות אשפה של העירייה נכנסות לתחנת המעבר ופורקות אשפה שנאספה בבית שמש הוותיקה על גבי משטח העבודה; והטרקטור של חברה ב' מעמיס את האשפה על משאית לשם שינועה מתחנת המעבר לאתר הפסולת. בניגוד למה שנקבע בהסכם לא נדרשה חברה ב' להגיש לעירייה דוח יומי על כמויות האשפה שנכנסו לתחנת המעבר ועל אלה שיצאו ממנה, וממילא לא קיבלה ממנה אגף התברואה אישור יומי על עבודתה. באי-עמידתה של העירייה על הדרישה לקבל מהחברה דוח יומי על כמויות האשפה שעברו בתחנת המעבר ויתרה העירייה על כלי מרכזי וחשוב לפיקוח על הפעילות השוטפת בתחנה.

(ד) בתחום התחנה אין מאזניים לשקילת משאיות האשפה שבאות אליה. חברה ב' נהגה להגיש לעירייה תעודות משלוח מאתר הפסולת דודאים, ובהן ציון כמויות האשפה שנסקלו בכניסה לאתר. מאחר ששנים רבות החברה מפנה אשפה גם מתחום המועצה האזורית מטה יהודה, לא ניתן לוודא שכמויות האשפה הנשקלות בכניסה לאתר הפסולת כוללות רק אשפה מתחום העירייה שהובאה מתחנת המעבר ולא גם אשפה שפונתה מתחום המועצה, והעירייה משלמת לחברה גם עבור אשפה זו.

העירייה הודיעה בתשובתה למשרד מבקר המדינה שלקראת הדיונים על התקציב לשנת 2006 היא תגיש למשרד הפנים בקשה לתקציב בלתי רגיל לשם רכישת מאזניים לשקילת האשפה בתחנת המעבר וכן מתקן לדחיסת אשפה.

(ה) בעת הביקורת חזרה העירייה לפנות אשפה ביתית מתחנת המעבר לאתר הפסולת חרובית, לאחר שאיגוד ערים לאיכות הסביבה דרום יהודה חידש את הפעלת האתר. בתחילת ינואר 2005 נחתם בין העירייה לאיגוד הסכם המסדיר את תנאי ההתקשרות. תוקף ההסכם - עד סוף שנת 2005. בהסכם נקבע אמצעי לבקרה על כמויות האשפה שישונועו לאתר, ולפיו העירייה תנפיק לכל כלי רכב הנוסע לאתר הפסולת תעודת משלוח מפורטת, שתשמש אישור להובלת האשפה ולהטמנתה באתר.

(ו) לפי ההסכם בין העירייה לחברה ב', החברה איננה רשאית להסב את ההסכם לאחר, וגם אינה רשאית להעביר לאחר כל זכות או חובה הנובעת מההסכם אלא בהסכמת העירייה בכתב ומראש.

הועלה כי למרות האמור לעיל העבירה חברה ב' לקבלן משנה את הובלת האשפה מתחנת המעבר לאתר הפסולת חרובית ללא קבלת אישור מהעירייה. עוד הועלה שקבלן המשנה הועסק בשינוע

האשפה ללא רישיון עסק תקף, והעירייה לא נקטה שום פעולה כדי להפסיק את העסקתו או להסדירה. בעירייה אין רישומים על העסקת הקבלן, ולכן לא ניתן לדעת ממתי החלה העסקתו. רק בסוף יולי 2004 ניתן לקבלן המשנה רישיון לניהול עסק - אשפה ופסולת - איסופה, מיונה והובלתה.

העירייה מסרה בתשובתה שהיא אישרה בעל פה לחברה ב' להעסיק קבלן משנה.

משרד מבקר המדינה, מעיר לעירייה כי אישור בעל פה איננו תחליף להליך אישור מסודר, המתחייב מהסכם ומכללי מינהל תקין. זאת ועוד, לא היה מקום שהעירייה תסכים להעסיק במתן שירותים במסגרת עסק טעון רישוי, קבלן משנה שאין בידו רישיון עסק תקף כדיון.

(ז) בשנת 2002 הסתכמו חשבונות חברה ב' שאישרה העירייה לתשלום ב-2.2 מיליון ש"ח, בשנת 2003 הם הסתכמו ב-3.6 מיליון ש"ח ובשנת 2004 ב-4.6 מיליון ש"ח. מכאן שבמשך שלוש שנים חל גידול של 109% בהוצאות העירייה על פינני האשפה באמצעות החברה. בגלל מצבה הכספי הקשה של העירייה נוצר פיגור בתשלומיה לחברה, ובסוף יוני 2005 היא הייתה חייבת לה כ-463,000 ש"ח.

הטיפול בתחנת המעבר

1. במרס 2003 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי הוכן כתב אישום נגד ראש העירייה בשל עבירות הקשורות לדרך טיפול בתחנת המעבר לפסולת. על פי כתב האישום, בין השנים 1999 ל-2002 לא הופעלה תחנת המעבר על פי הנדרש בהוראות חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968, (להלן - חוק רישוי עסקים), חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, (להלן - חוק שמירת הניקיון) והתקנות; בתחנה לא היו תשתיות מתאימות כגון גידור וניקוז ותחזוקתה הייתה גרועה. באפריל 2003 הועברה תגובת ראש העירייה וסגנו ליועץ המשפטי לממשלה, המהווה שימוע בטרם העמדה לדין. עיקר טענותיהם היו, כי הם פעלו לצורך תיקון הליקויים בתחנה והקימו בה את התשתיות הנדרשות. ביולי 2004 הוגש כתב אישום נגד עיריית בית שמש, ראש העירייה, סגן ראש העירייה ומחזיק תיק התברואה, מנכ"ל העירייה ומנהל אגף התברואה³. עד ספטמבר 2005 לא ניתנה הכרעת הדין באישום.

2. חברה ב' פעלה בניגוד לנדרש ברישיון העסק והשאירה פסולת בתחנה בשעות הלילה ובסופי שבוע. בספטמבר 2003 התחייבו נציגי החברה שבסיום יום העבודה תאוחסן האשפה במכולות מכוסות ביריעות ברזנט כדי למנוע מפגעי ריח ואבק; מהמסמכים שנבדקו עולה שהיחידה האזורית לאיכות הסביבה טענה שהתחייבות זו לא מולאה. בפברואר 2005 הוגש כתב אישום נגד חברה ב'⁴, נגד בעלי מניותיה ונגד מנהלה בפועל, על הפעלת תחנת המעבר בשנת 2003 בניגוד להוראות חוק רישוי עסקים, חוק שמירת הניקיון והתקנות ולתנאי רישיון העסק.

3. תחנת המעבר פועלת במתחם פתוח ופולטת לסביבה ריחות ואבק, המהווים מפגע תברואתי. עוד במרס 2004 כתב הממונה על תשתיות במחוז ירושלים של המשרד לאיכות הסביבה לסמנכ"ל העירייה: "בעבר הסברת כי בכוונתכם להעתיק את תחנת המעבר למיקום אחר מתאים יותר. אבקש

3 ת"פ (י-ם) 3084 / 04 מ"י נ' עיריית בית שמש ואח'.

4 ת"פ(י-ם) 1529/ 05 מ"י נ' חברה ב' ואח'.

כי פעולה זו תבצע במהירות האפשרית וכי במידה ותחליטו לא להעתיק [ההדגשה במקור] את התחנה היא תשודרג בהתאם לתקנות (כולל הוספת קירוי ותת לחץ). שדרוג תחנת המעבר מחייב לבנות לה מבנה סגור ומערכת תת-לחץ (ארובות), המיועדים למנוע פליטת ריחות ואבק לסביבה.

4. באזור התעשייה הצפוני של בית שמש נבנתה תחנת רכבת לנוסעים לתל אביב ולמרכז הארץ, ובאפריל 2005, עם הפעלת קו הרכבת מבית שמש לירושלים, גדל במידה ניכרת היקף הפעילות בתחנה. באזור התעשייה, לא רחוק מתחנת המעבר, פועל קניון, והעירייה מתכננת להקים באזור, בצמוד לתחנת המעבר, מבנה נוסף של הקניון וכן לקבוע באזור את מתחם השוק העירוני. שינוי אופיו של אזור התעשייה הצפוני עקב פעילות תחנת הרכבת וההתפתחות של פעילות מסחרית לא יאפשרו להמשיך להפעיל בו את תחנת המעבר במתכונת הנוכחית.

נמצא שעד אפריל 2005 לא איתרה העירייה מקום חלופי לתחנת המעבר, והתחנה המשיכה לפעול במתחם פתוח ולפלוט לסביבה ריחות ואבק.

העירייה מסרה בתשובתה שבכוונתה להעביר את תחנת המעבר לאזור המכון לטיהור שפכים "שמשון" ממערב לקיבוץ צרעה; ואולם העירייה לא הציגה עד אוקטובר 2005 תכנית, לוח זמנים לביצוע ומקורות מימון.

משרד מבקר המדינה העיר לעירייה כי עליה לפעול ללא דחייה לשדרוג תחנת המעבר או להעתקתה למקום אחר כדי למזער את הנוזקים הצפויים לתושבים שיימצאו בקרבתה.

פינוי פסולת בניין ועודפי עפר

1. לפי סעיף 7 לחוק שמירת הנקיון, יש לסלק פסולת בניין לאתר מורשה לריכוז פסולת יבשה. עיקר הבעיה בפיקוח על השלכת פסולת בניין היא, שפסולת זו נוצרת, לעיתים, משיפוץ דירות, שאינם טעונים היתר בנייה או תעודת גמר⁵, ולכן אין כלי יעיל לפקח על פינויה. בפיקוח על מילוי החוק האמור עוסקים כמה גופים: היחידה האזורית לאיכות הסביבה "שורק", מחוז ירושלים והמשטרה הירוקה של המשרד לאיכות הסביבה והמחלקה לפיקוח ולרישוי שבעיריית בית שמש.

בתשובה למשרד מבקר המדינה מאוגוסט 2005 שהתקבלה מהמשרד לאיכות הסביבה נאמר כי ב"תכנית אב לפסולת יבשה - מחוז ירושלים"⁶ שהכין המשרד, בפרק "הקמת מנגנון מעקב אחר מכולות לפינוי פסולת שיפוצים", מפורטים האמצעים שרשות מקומית יכולה לנקוט כדי לפקח על פינוי פסולת הנוצרת משיפוצים. המשרד לאיכות הסביבה ציין שכלילתם של אמצעי פיקוח אלה בחוק עזר עירוני תאפשר לעירייה לפקח ביתר יעילות על פינוי פסולת זו בתחומה.

האוכלוסייה בבית שמש צפופה יותר מזו שבאזור הכפרי המקיף אותה, השייך למועצה האזורית מטה יהודה, ומטבע הדברים עבודות הבנייה בבית שמש רבות יותר. הועלה כי חלק מפסולת הבניין של בית שמש מושלכת שלא כחוק באזור המועצה האזורית מטה יהודה. עקב כך מקבלת

5 "טופס 4", תעודה המעידה על גמר בנייתו של מבנה ומאשרת שאפשר לחברו לרשתות החשמל, המים והטלפון.

6 ביולי 2005 טרם פורסמה התכנית.

המועצה האזורית מהמשרד לאיכות הסביבה צווי ניקוי על פי חוק שמירת הניקיון, המורים לה לסלק את הפסולת, לנקות את שלוכלך ולהחזיר את המצב לקדמותו.

בשל מחסור בכוח אדם ובאמצעים בעיריית בית שמש נוצרו קשיים באכיפת חוק שמירת הניקיון ובמניעת שפיכת פסולת באתרים לא מורשים, ונפגעה יעילות הפיקוח על פינוי הפסולת.

2. במאי 2002 התקיים בבית שמש סיור מקיף שיזם מחוז ירושלים במשרד לאיכות הסביבה כדי לאתר מפגעי פסולת. בסיור התגלו, בין היתר, שתי ערימות פסולת בניין ליד צומת כביש 10. בדצמבר אותה שנה דיווח סמנכ"ל העירייה לממונה על מחוז ירושלים ששתי ערימות הפסולת האמורות הן מחוץ לגבול השיפוט של עיריית בית שמש ונמצאות בתחום אחריותה של המועצה האזורית מטה יהודה; ביוני 2003 התברר שלטענת המועצה האזורית ערימות הפסולת נמצאות בתחום עיריית בית שמש; ואילו מסמך מסוף יולי 2003, יותר משנה ממועד גילוי ערימות הפסולת האמורות, מלמד שבבדיקת מפות ובסיור בשטח שערכו מפקח ביחידה האזורית לאיכות הסביבה "שורק" ומתכנן העיר בית שמש הועלה שהן נמצאות בתחום המועצה האזורית.

האמור לעיל מלמד על אחד הקשיים המתעוררים בנוגע לפסולת - הקושי לקבוע מי היא הרשות המקומית האחראית לטיפול באתר פסולת לא מורשה שנמצא בגבול שבין שתי רשויות מקומיות.

לדעת משרד מבקר המדינה, הצלחת הטיפול באתרים לא מורשים מותנית בשיתוף פעולה בין רשויות מקומיות, ועל הרשויות לפעול מייד להגברת שיתוף הפעולה ביניהן.

3. בעת הביקורת נמצאה רשימת אתרי פסולת לא מורשים מעודכנת לתחילת נובמבר 2004. ברשימה 25 אתרים, ובהם שלושה גדולים (יותר מחמש משאיות פסולת) ושבעה בינוניים (שתיים עד חמש משאיות פסולת).

העירייה מסרה בתשובתה שקשה מאוד לגלות משליכי פסולת באתרים לא מורשים כיוון שלרוב השלכת הפסולת אינה נעשית בשעות העבודה השגרתיות. העירייה ציינה שהמחלקה המשפטית שלה נדרשת להביא לבית המשפט הוכחות חותכות להשלכת הפסולת, אך קשה לספק הוכחות כאלה.

על העירייה ועל המשרד לאיכות הסביבה לשפר את אמצעי האכיפה שלהם כדי שימנעו השלכת אשפה או פסולת בניין באתרים לא מורשים.

4. חברה ג' עוסקת שנים רבות בפינוי פסולת בניין מאזור בית שמש, וברשותה רישיון לניהול עסק: אשפה ופסולת⁷, שתוקפו מ-17.12.01.

5. במשך שנים חברה ג' משתמשת בשטחים שאינם בבעלותה לאחסון מכולות פסולת או לטיפול בהן. בתקופה מאפריל 2002 עד יולי 2003 הפעילה החברה באזור בית שמש, בשטח פרטי שאינו שייך לה, תחנת מעבר לא מורשית, ריכוזה בה מכולות פסולת שבשימושה והשליכה פסולת בניין בקרבת המכולות וברשות הרבים. בדצמבר 2003 הורשעו חברה ג' ומנהלה בבית משפט השלום בירושלים בעבירות לפי חוק שמירת הניקיון ולפי חוק רישוי עסקים⁸. נוסף על כך הוטל עליהם צו לפינוי השטח מהפסולת שהושלכה בו, בפיקוח פקח של המשרד לאיכות הסביבה,

7 בהתאם לסעיף 5.1(ב) לתוספת לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה-1995.
8 ת"פ (י-ם) 4730 /02 מ"י נ' חברה ג' ואח' (טרם פורסם).

ולהפסקת השימוש בשטח כתחנת מעבר לפסולת בניין. החקירה לגילוי עבירות אלו והתביעה המשפטית נגד החברה נוהלו על ידי המשרד לאיכות הסביבה.

לאחר סגירת תחנת המעבר האמורה נצפו, ואף צולמו על ידי עובדי היחידה האזורית לאיכות הסביבה שורק, משאיות של חברה ג' השופכות פסולת בניין ללא אישור בתחנת המעבר העירונית, המיועדת לאשפה ביתית בלבד.

בסיוור שעשה נציג משרד מבקר המדינה בפברואר 2005 בשטח תחנת המעבר שנסגרה, נמצא כי חברה ג' משתמשת בשטח לאחסון מכולות ריקות. כמו כן בביקורת הועלה כי מכולות של החברה מלאות פסולת מאתרי שיפוצים אינן מפונות עם תום השיפוצים לאתרים מורשים לסילוק פסולת אלא מועברות לצדי כבישים ולמפרכי חנייה, ומושארות שם זמן רב עד לפינוי אל מחוץ לעיר, והדבר מפריע לתנועת כלי הרכב. בעת שהיית המכולות בצדי כבישים ובמפרכי חנייה התושבים שופכים לתוכן פסולת נוספת והן עולות על גדותיהן. עקב כך בזמן הרמת המכולות לשם העברת תכולתן למשאית הפינוי נשפך חלק מהתכולה ומלכלך את השטחים שבהם הונחו המכולות. בעירייה נמסר לנציג משרד מבקר המדינה שלפחות עשר מכולות אשפה של חברה ג' מונחות בקביעות בו-זמנית במקומות שונים בעיר (ראו תמונה 2).

תמונה 2 - מכולה של חברה ג' ופסולת פזורה מאחוריה ברחוב ראשי בבית שמש

המידע על מכולות פסולת המונחות בשטחים ציבוריים מתקבל בעירייה מתלונות של אזרחים למוקד העירוני ומיחידת השיטור המשולב של המחלקה לפיקוח ולרישוי ושל משטרת ישראל, העושה סורים ממונעים בעיר. נמצא שבמשך כשנה, מאמצע פברואר 2004, טיפלו אנשי היחידה

בכ-13 מכולות פסולת בלבד; וכי הם הורו לחברה לפנות את המכולות אך לא הטילו עליה ברירת קנס⁹.

רק במהלך הביקורת החלה המחלקה לפיקוח ולרישוי להטיל ברירת קנס על חברה ג' על הנחת מכולות פסולת בשטח ציבורי. ב-15.3.05 רשמה המחלקה לחברה בגין עבירה זו ארבע "הזמנות למשפט וכתב אישום (ברירת קנס)" בסכום של 660 ש"ח כל אחת. העבירה היא על סעיף 39(א) לחוק עזר לבית שמש (שמירת הסדר והנקיון), התשנ"ז-1997, שעוסק בגרימת מכשול ברחוב.

לדעת משרד מבקר המדינה, על העירייה ועל המשרד לאיכות הסביבה לנקוט את כל האמצעים העומדים לרשותם כדי למנוע את הפרות החוק החוזרות ונשנות.

משרד מבקר המדינה העלה ליקויים חוזרים ונשנים בפיקוח של העירייה על החברות העוסקות בניקיון העיר ובפינוי הפסולת ממנה. העירייה לא עשתה שימוש בסמכויות שהקנו לה ההסכמים שחתמה עם חברות אלה, ולא השכילה לאכוף עליהן לעמוד בהתחייבויותיהן כדי להבטיח שניקיון העיר יהיה משביע רצון.

עוד הועלה שתחנת המעבר לפסולת שהקימה עיריית בית שמש ממשיכה לפעול במתחם פתוח באזור התעשייה הצפוני של העיר ולפלוט לסביבה ריחות ואבק, אף שבקרבת התחנה הולך ומתפתח אזור מסחרי.

על העירייה להגביר את פיקוחה על החברות הקבלניות העוסקות בניקיון העיר ולהשתמש בכל הסמכויות הנתונות לה כדי לאכוף עליהן לבצע כראוי את עבודתן. כמו כן עליה לפעול בדחיפות לשדרוג תחנת המעבר או להעתיקה למקום אחר על פי תכניות מאושרות; לאחר קביעת לוח זמנים לביצוע ההעתיקה והמקורות למימונה.

9 ברירת קנס היא הזמנה שבה מואשם המוזמן בעבירת קנס, וניתנת לו הברירה לשלם קנס בשיעור שנקבע במקום להישפט על העבירה, האמורה.

